УДК 339.56

Г. О. Соколюк,
кандидат економічних наук,доцент кафедри менеджменту,
Хмельницький національний університет

ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ТРАНСФЕРУ ЗНАНЬ І ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЛЕКСНОГО ПІДХОДУ

G. O. Sokoliuk,
cand.sc.(econ.), assistant professor of management department
Khmelnytskyi National University

INSTITUTIONAL ASPECTS OF KNOWLEDGES AND TECHNOLOGIES INTERNATIONAL TRANSFER IN UKRAINE: IMPLEMENTATION OF COMPREHENSIVE APPROACH

Виокремлено основні завдання міжнародного трансферу знань і технологій. Окреслено проблеми розвитку міжнародного трансферу знань і технологій в Україні. Акцентовано на необхідності здійснення цього процесу у комплексі – у контексті підтримки трансферу технологій трансфером відповідних знань, і в контексті інституційного забезпечення цих процесів на законодавчому і організаційно-інфраструктурному рівнях. Виокремлено напрями підтримки і передачі знань за ступенем державного регулювання. Наведено основні завданнями та принципи побудови Національної мережі трансферу технологій в Україні. Охарактеризовано основні функції інфраструктури міжнародного трансферу знань і технологій та визначено напрями удосконалення їх діяльності через посилення знаннєвої складової передачі технологій. Підкреслено провідну роль у цьому процесі університетів як осередків новітніх знань.

The main tasks of the knowledges and technologies international transfer have been determined. The problems of development of the knowledges and technologies international transfer in Ukraine have been outlined. The need for realisationthis this process comprehensively has been attentioned. This have been discussed under context of support of technology transfer by relevant knowledgies transfer and under context of institutional support of this proceses on legislative, organizational and infrastructure levels. The areas of support and knowledge transfer hsve been determined according to the degree of government regulation. The basic objectives and the principles of construction of the National Technology Transfer Network in Ukraine have been seted out. The basic functions of the infrastructure of the international transfer of knowledges and technologies have been characterized and the directions of improvement of their activity have been determined to realize under enhancing of knowledge component of technologies transfer. The leading role of universities (as the centers of new knowledgies) in this process has been emphasized.

Ключові слова: *міжнародний трансфер знань і технологій, інституційне забезпечення, інститути підтримки трансферу технологій, інноваційна інфраструктура.*

Keywords: *international transfer of knowledge and technology, institutional support, technology transfer institutions supporting, innovation infrastructure.*

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток міжнародних ринкових відносин та поглиблення світових інтеграційних процесів зумовлюють потребу трансферу знань і технологій. Все більшого значення набувають питання, пов'язані з переміщенням знань, які є фактором не лише економічного, але й соціального зростання країни. Як показує досвід розвинених країн, політика міжнародного трансферу знань є важливим засобом подолання технічного відставання та розвитку можливостей щодо вдосконалення технологій з урахуванням потреб національної економіки. Проте в Україні розвиток міжнародного трансфру знань і технологій ускладнений внутрішніми кризовими явищами. Підприємствам досить важко налагоджувати зовнішні зв'язки з новими партнерами через недовіру контрагентів. Тому саме інституційна підтримка міжнародного трансферу знань та технологій сприятиме його розвитку в Україні. Це надасть не лише можливість окремим підприємствам адаптуватись до нових умов господарювання та отримати переваги на зовнішніх ринках (наприклад, вихід на європейський ринок з високотехнологічною, конкурентоспроможною продукцією), а й забезпечить сталий економічний та соціальний розвиток країни в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням теорії та практики напрямів сприяння міжнародному трансферу знань присвячені праці таких учених як: О. В. Гук, О. М. Левченко, В. В. Лимар Ю. В. Макогон, Р. В. Ободець, О. В. Пилипяк, В. В. Стадник Л. П. Швець та ін. Авторами досліджувались питання трансферу знань і технологій з метою забезпечення інноваційного розвитку підприємств; державне регулювання трансферу знань; міжнародного трансферу знань в умовах глобалізації світової економіки. Проте до сьогодні вітчизняними науковцями приділялось недостатньо уваги питанням комплексного інституційного забезпечення розвитку міжнародного трансферу знань та технологій і їх відображенню у законодавчо-правовому полі України. В економічній літературі трансфер технологій та знань переважно розглядаються відокремлено один від одного. Проте видається очевидним, що дані поняття є тісно взаємопов'язаними, адже реальний трансфер технологій без паралельного трансферу знань буде не ефективним. Забезпечення цієї комплексності стає особливо актуальним у разі невідповідності рівня технологічного розвитку між учасниками трансферу.

Цілі статті. Окреслити проблеми розвитку міжнародного трансферу знань і технологій в Україні з позицій комплексного підходу – як у контексті підтримки трансферу технологій трансфером відповідних знань, так і в контексті інституційного забезпечення цих процесів на законодавчому і організаційно-інфраструктурному рівнях.

Виклад основного матеріалу досліджень. Поглиблення інтеграційних процесів і трансформація української економіки сприяють змінам, які спрямовані на всебічний розвиток ринкового середовища. Звичайно, такий процес проходить не ізольовано, а під зовнішнім впливом. Один з таких зовнішніх чинників – міжнародний науково-технічний обмін, або іншими словами міжнародний трансфер знань та технологій, який набуває все більшого поширення в глобальному економічному просторі. Спираючись на досвід провідних держав, можна стверджувати, що сучасна наука й техніка лежать в основі економічної, політичної та соціальної лінії розвитку країн.

Економіка розвинених країнах характеризується домінуванням високотехнологічних галузей. Нові знання й технології впроваджуються не лише у виробництво, а й у повсякденне життя, що надає можливість прискорювати вирішення багатьох економічних та соціальних проблем. Таким чином, знання стають вирішальним фактором зростання й розвитку країни в цілому, визначають її спроможність до формування економіки нового типу. І саме це сприяє зростанню конкурентоспроможності країни на світовому ринку.

Для України міжнародний трансфер знань та технологій може мати як мінімум два напрями. З одного боку, це використання технічних та наукових досягнень інших країн. З іншого – просування власних винаходів та наукових ідей на світовий ринок відповідних послуг.

Потреба української економіки у міжнародному трансфері знань зумовлюється нестачею якісних науково-технічних ресурсів. Промисловість України потерпає через використання застарілих обладнання й технологій. Один із шляхів компенсації такого відставання – придбання іноземних технологій, високотехнологічних товарів, послуг для їх подальшого впровадження та використання, а також залучення іноземних науковців та висококваліфікованих фахівців, які могли б допомогти впроваджувати нові знання та сучасні технології.

Без сумніву, залучення передової іноземної технології є важливим засобом подолання технічної відсталості і розвитку промислового сектору України, створення сучасних виробничих систем, здатних задовольнити зростаючі потреби внутрішнього ринку у різноманітних товарах і зменшити залежність від імпорту готової продукції. Проте, такий шлях на довгостроковий період може бути прийнятний лише для унікальних технологій. А якщо це стосується пересічного обладнання, що закуповлюється через брак коштів на його виробництво, то необхідно планувати закупки на відносно короткий термін, поки не налагодиться випуск вітчизняної продукції.

При цьому важливо розвивати власне виробництво різноманітного обладнання, в тому числі й унікального. Тут також можливі різні вектори розвитку. Один з них – закупівля високотехнологічних розробок, винаходів, залучення іноземних спеціалістів тощо. Інший – підтримка вітчизняних організацій, які займаються науково-дослідною діяльністю. Така підтримка є просто необхідною, адже через брак коштів на втілення наукових ідей та створення належних умов праці значна кількість українських науковців шукають роботу за кордоном. Подібний відтік умів з країни наносить відчутну шкоду економіці, яка перестає бути спроможною до створення нового і ця наукова і технологічна деградація з кожним роком проявляється все більше. Для

розірвання такого замкнутого кола доцільно повторити досвід Японії, яка для розвитку національної економіки після Другої світової війни зробила ставку на залучення новітніх технологій, а відтак – підтягування до відповідного рівня кваліфікації працівників, а значить – розвитку знань. Аналогічним шляхом йде нині і Китай, поєднуючи імпорт готових до безпосереднього використання закордонних знань та технологій і реалізацію потенціалу власних ідей, винаходів тощо. Україні необхідно запозичити їх досвід і використати його для власного технологічного стрибка.

Огляд наукової літератури [4; 7; 8] дозволив узагальнити основні проблеми, що заважають розвитку міжнародного трансферу знань та технологій в Україні:

- відсутність геоекономічної стратегії;
- не дієвість методів активізації інноваційної діяльності підприємств;
- недостатній рівень розвитку інноваційного ринку та інноваційних процесів, що гальмує участь країни у міжнародному обміні технологій;
- проблема інтеграції науки та бізнесу (більшість наукових розробок залишаються у межах науково-дослідних інститутів та не комерціалізуються; такі знання не є ресурсом, тому що вони не набувають економічної вартості та користі);
- особливості розвитку експортно-орієнтованих галузей;
- недостатня роль держави у стимулюванні іноземних інвесторів;
- недосконалість законодавства щодо визначення та захисту права інтелектуальної власності учасників інноваційного процесу;
- проблема транскордонного співробітництва;
- значна тривалість терміну розгляду заявок на патенти і винаходи (тривалість розгляду заявки на винаходи 1,5-3 роки, а заявка на знаки для товарів і послуг розглядається 1,5-3,5 роки);
- не врегульовано питання вартісної оцінки об’єктів інтелектуальної власності та їх відображення у бухгалтерському обліку
- недостатній розвиток інфраструктури мереж та центрів трансферу технологій;
- недостатня компетенція підприємств у питаннях купівлі технології, а для розробника технології – проблема збуту власного інтелектуального продукту.

На нашу думку, вирішення окреслених проблем та забезпечення розвитку міжнародного трансферу знань і технологій в Україні може здійснюватись за рахунок комплексної інституційної підтримки цього процесу. Адже «саме інститути (в їх класичному розумінні як сукупності формальних та неформальних норм та правил) є тим середовищем, де виявляють себе економічні закони, саме через інститути знаходить своє вираження економічна політика. В той же час інститути, як фактори духовного, культурного, ідеологічного та політичного характеру, формують зміст економічної політики, ... активно впливаючи на характер економічного розвитку» [10]. Відповідно до термінології, розробленої Д. Нортом (D. North) і Л. Девісом (L. Devis), інституційне середовище складається з основоположних політичних, соціальних та юридичних правил, які утворюють базис для виробництва, обміну, розподілу і споживання [12.].

Сприяти розвитку інноваційних та технологічних процесів прагнуть усі розвинені країни світу, проте вони використовують різні підходи до державної політики в даній сфері. Огляд наукової літератури з даного питання [1; 2;.6] дозволив виокремити напрями підтримки і передачі знань за ступенем державного регулювання. Перший напрям реалізує США і Великобританія, де уряд найменше втручається в економіку, в тому числі в галузі інновацій, другий – Франція і Японія, де уряд активно підтримує інноваційний процесс усіма можливими методами. Проте Канада та більшість країн Європи вибрали золоту середину. Вони одночасно розвивають національне бізнес-середовище і не відмовляються від державної підтримки інновацій. Авторська позиція полягає в тому, що саме такого шляху доцільно дотримуватись й Україні.

В. Лимар виділяє проблеми України, вирішення яких прямо залежить від наявності діючих державних інструментів, які б сприяли залученню знань у національну економіку: превалювання у виробничому комплексі галузей важкої промисловості; залежність від імпортних енергоносіїв; залежність від експорту продукції ресурсодобувного комплексу; низька продуктивність знаннєємних галузей; зношеність основних засобів виробництва; низький рівень інвестиційної привабливості. При цьому, розглядаючи сутність державної політики регулювання міжнародного трансферу знань, він виділяє інституційну складову, характеризуючи її як сукупність інститутів, що забезпечують цілеспрямовану діяльність держави у сфері регулювання трансферу знань і формують специфічне інституційне середовище взаємодії суб’єктів учасників міжнародного трансферу знань [4].

Тобто, вчений підкреслює лише одну із складових інституційного середовища, яка, на його думку, потребує вдосконалення. Проте, згідно постулатів інституціональної економічної теорії, ефективність інституцій забезпечується наявністю механізму їх дотримання. Звідси очевидним є висновок, що інституційний вплив на розвиток міжнародного трансферу знань та технологій в економіці України має ширший характер. З одного боку, це законодавче забезпечення цього процесу, з іншого – організації, які є учасниками процесів реалізації міжнародних угод і мають дотримуватися встановлених законодавством правил їх здійснення.

Значний вплив на процеси передачі технологій і знань на міжнародному рівні здійснюють такі організації як ВОІВ, ЮНКТАД, МБРР, МФК, БАГІ, МВФ, МАР, ЄБРР, СОТ, ІКАО, Економічні органи системи ООН та ін. Проте важливо сформувати і внутрішню інфраструктуру передачі знань, яка б відповідала

інституційному середовищу України, на чому акцентує увагу, наприклад, В. Стадник, розглядаючи вплив інституційних аспектів на ефективність функціонування структур підтримки розвитку підприємництва [9] Важливо, щоб функції інфраструктури трансферу технологій логічно вписувались у стратегічні плани інноваційного розвитку країни і її регіонів.

Згідно з В. В. Лимар, вплив інноваційного фактора на економіку країни має відбуватися шляхом узгодження інноваційної політики з науково-технічною, бюджетно-фінансовою, грошово-кредитною, промисловою та зовнішньоекономічною політикою за умови досягнення єдності інтересів та злагоджених взаємовідносин між суспільством, державою, владою, бізнесом, громадськими і науковими інститутами. Недооцінка українського інноваційного та науково-технічного потенціалу вітчизняним бізнесом є однією з найголовніших причин необхідності вивчення досвіду міжнародного трансферу знань у розвинутих країнах [5].

Одними із провідних факторів, що демонструють причини наявності в країнах-лідерах наукомістких економік є інвестиції в освіту, фінансування академічних наукових досліджень та науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт. Світова практика показує, що процеси трансферу технологій найкращим чином вдається організувати шляхом створення науково-виробничих і дослідницьких об'єднань та центрів, які надають широкий спектр послуг у сфері трансферу технологій.

На сьогодні в Україні існує Національна мережа трансферу технологій (NTTN), яка будується відповідно до методології та моделі Європейської мережі «релей-центрів» (Innovation Relay Centers – IRCnetwork, з 2008 року – EEN), Російської мережі трансферу технологій (RTTN) та Української мережі трансферу технологій (UTTN). UTTN за мету має залучення наукового потенціалу України у світовий оборот. Проект створення мережі спрямований на консолідацію інформаційних ресурсів державних, громадських, приватних інноваційних структур України, підприємств, установ та організацій в єдину мережу трансферу технологій та подальшу інтеграцію НМТТ до європейської мережі EEN [11].

Основними завданнями Національної мережі трансферу технологій є: [11]:

– трансфер технологій, ноу-хау між науковими секторами та промисловістю;

– пошук партнерів та інвесторів для кооперації при розробці і впровадженні високотехнологічного наукового продукту як в Україні, так і за кордоном;

– організація взаємодії НМТТ з міжнародними мережами трансферу технологій.

Національна мережа трансферу технологій будується відповідно до таких принципів [11]:

1. Єдність форматів. Технологічна інформація, яку використовують для обміну між собою учасники національної мережі трансферу технологій, надається в єдиному форматі.

2. Сумісність з EEN (IRC) та RTTN. Методологія роботи, а також формати представлення технологічних запитів/ пропозицій в НМТТ - сумісні з форматами та методологією європейської мережі EEN (IRC), російською RTTN та мережою UTTN. Єдність форматів української, російської та європейських мереж створює передумови для ефективної спільної роботи.

3. Орієнтація на професійних учасників процесу трансферу технологій. НМТТ передбачає передачу методології роботи мережі існуючим суб'єктам інноваційної інфраструктури. Такі організації вже мають базу клієнтів для надання послуг з трансферу технологій.

4. Контроль якості вхідної інформації. Якість та достовірність інформації в технологічних запитах/пропозиціях забезпечується правом занесення інформації в базу даних мережі тільки сертифікованим учасникам мережі, які несуть відповідальність за зміст та якість своїх даних.

5. Відкритість мережі для нових учасників. Широке залучення нових учасників мережі дозволяє надавати клієнтам унікальні можливості для просування їх технологічних пропозицій/запитів не тільки в Україні, а й за кордоном.

Цілком очевидним є той факт, що Україна потребує розвитку власної економіки, наукомістких технологій, впровадження у виробництво прогресивних винаходів та ін., для чого необхідно сприяти співробітництву університетів та бізнес-підприємств. В результаті подібного тандему з'явиться нова наукомісна економіка, готова пропонувати власні розробки на міжнородному ринку.

Можливо зараз не найкращий час говорити про відбудову української економіки, проте слід пам'ятати, що саме в такі критичні моменти історії відбувається переродження суспільства, нації, держави, в тому числі й економіки. А складна ситуація з енергетичними ресурсами в Україні спонукає до інноваційних розробок нових ідей, винаходів, технологій, які в свою чергу зможуть конкурувати на міжнародному ринку, а можливо й – протиставити щось унікальне російському газу у національній енергетичній сфері.

У світовій практиці досить часто ініціювання наукових досліджень і створення інноваційних організаційних структур беруть на себе саме університети. Проте в Україні спостерігається тенденція до зменшення кількості працівників наукових організацій. Більшість науковців зосереджено у вищих навчальних закладах та науково-дослідних інститутах, у той час як у розвинутих країнах світу значна кількість учених працює в дослідних лабораторіях промислових підприємств, що спрощує трансфер знань із науки у виробництво. Також в Україні проявляється тенденція до збільшення кількості емігруючих працівників наукових організацій. Найбільшими одержувачами прихованих знань України у вигляді емігруючих науковців є США та Німеччина.

При створенні відповідних прийнятних умов для роботи талановитих спеціалістів в Україні відтік професіоналів за кордон зменшиться, натомість збільшиться кількість інноваційних розрбок, винаходів,

прогресивних технологій, реалізація яких у вітчизняній економіці сприятиме міжнародному трансферу знань та наближатиме Україну до розвинутих країн світу.

Проте відсутність розвинутої інфраструктури та інтегрованості різних секторів виробництва, акумулювання та використання знань, до яких входять науково-дослідні установи, вищі навчальні заклади, консалтингові компанії, підприємства сфери матеріального виробництва та послуг тощо, спричиняє той факт, що всі ці сектори на сьогодні працюють відокремлено. За роки незалежності України процеси дезінтеграції вищої освіти, науки та виробництва лише поглибилися. Проте, сучасний ВНЗ не може бути відірваний від середовища створення, обробки, зберігання, передачі та реалізації нових знань. Як показує світовий досвід, саме університети з їх вагомим науковим та інноваційним потенціалом у провідних країнах стають невід'ємною частиною та генератором розвитку як регіональних, так і національних інноваційних систем [3].

Університети є генераторами нових ідей, які мають використовуватись підприємствами для їх впровадження у вигляді інноваційних товарів та послуг. Звичайно, це вимагає кваліфікованих спеціалістів, здатних працювати з інформаційними технологіями. Тому для переходу України до наукомісткої економіки досить вагомим є вміння і здатність держави утримувати власних талановитих фахівців, можливість залучати іноземних висококваліфікованих спеціалістів, а також наявність методів ефективного управління інтелектуальним капіталом.

Висновки. Таким чином, роблячи акцент на розвиток наукомісткої економіки Україна, безумовно, має потенціал для покращення своєї наукової та технологічної структури, подолання технологічного відставання. Недостатність інституційної підтримки міжнародного трансферу знань та технологій в економіці України може бути компенсована за рахунок залучення ВНЗ. Університети мають відігравати, без перебільшення, першочергову роль у створенні інноваційної інфраструктури в країні, а також у сприянні поглибленню міжнародного трансферу знань в економіці України. Університети можуть являтись осередками з трансферу технологій. Співпрацюючи з бізнес-спільнотами, вищі навчальні заклади генеруватимуть нові наукові ідеї, які перевірятимуться та впроваджуватимуться кваліфікованими співробітниками в лабораторіях на промислових підприємствах. Крім того, університети мають забезпечити підготовку високоякісних кадрів з вищою освітою для продукування та впровадження інновацій у виробництво. В свою чергу, як свідчить світовий досвід, інноваційна підготовка студентів, їх участь в науково-дослідних проектах розширюватиме інноваційну діяльність університетів, а отже й сприятиме тому, щоб Україна була не лише імпортером міжнародному трансферу знань та технологій, а й експортувала власні розробки.

Література.

1. Абрамчук Ю. Державне регулювання міжнародного трансферу знань: досвід розниненних держав та рекомендації для України / Ю. Абрамчук. – Економіка України в умовах глобалізації і регіоналізації : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених (4-5 квітня, 2014 р.) – Тернопіль, 2014. – 298 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://konferense.at.ua/Zbirnyk.pdf.
2. Гук О. В. Вітчизняний та зарубіжний досвід державного регулювання у сфері трансферу технологій / О. В. Гук // Економічний простір. − 2013. - № 76. - С. 49-59.
3. Левченко О. М. Трансфер сучасних знань як чинник забезпечення високої якості підготовки кадрів з вищою освітою в умовах формування інноваційної моделі економіки / О. М. Левченко, В. О. Жукова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. - 2011. - Вип. 19. - С. 127-131.
4. Лимар В. В. Проблеми регулювання міжнародного трансферу знань в економіці України / В. В. Лимар // Управління економікою: теорія та практика. - 2012. - № 2012. - С. 200-209.
5. Лимар В. В. Державне регулювання міжнародного трансферу знань в економіці України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.03. / В. В. Лимар. – Економіка та управління національним господарством – Донецьк, 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://iep.donetsk.ua/news/contens/Lymar.pdf
6. Макогон Ю. В. Международный трансфер знаний в условиях глобализации мировой экономики / Ю. В. Макогон, Т. С. Медведкин // Вісник Дніпропетровського університету. Сер. : Менеджмент інновацій. - 2012. - Т. 20, вип. 1. - С. 10-19.
7. Ободець Р. В. Трансфер технологій в Україні: проблематика, сучасний стан та шляхи сприяння його розвитку / Р. В. Ободець, О. А. Краснов // Економічний вісник Національного гірничого університету. - 2012. - № 2. - С. 40-45.
8. Пилипяк О. В. Проблеми та основні тенденції розвитку трансферу технологій в Україні: суспільний та проектний аспекти / О. В. Пилипяк, Л. П. Швець, Н. П. Захаркевич // Університетські наукові записки. - 2013. - № 1. - С. 461-476.
9. Стадник В. В. Ефективність функціонування структур підтримки розвитку підприємництва: економічні та інституційні аспекти / В. В. Стадник // Научные труды Донецкого национального технического университета. Вып. 31-2(117). – Донецьк: ДонНТУ. – 2007. – С. 201-206.
10. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт: пер. з англ. І. Дзюб. – К. : Основи, 2000. – 198 с.

11. Про мережу трансферу технологій NTTN // Міністерство освіти і науки України. Національна мережа трансферу технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nttn.org.ua/?idm=1.

12. Davis L. Institutional Change and American Economic Growth / L. Davis, D. North. – Cambridge, 1971. – 102 p.

References.

1. Abramchuk Yu. (2014) "State regulation of the international transfer of knowledge: the experience of developed countries and recommendations for Ukraine" *Ekonomika Ukrainy v umovakh hlobalizatsii i rehionalizatsii* [Ukraine's economy under globalization and regionalization] *zbirnyk tez dopovidei Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii molodykh vchenykh* [a collection of abstracts of the International Scientific Internet-Conference of Young Scientists], Ternopil, 298 p. available at: http://konferense.at.ua/Zbirnyk.pdf

2. Huk O. V. (2013) "Domestic and foreign experience of state regulation in the field of technology transfer", *Ekonomichnyi prostir*, no 76, pp. 49-59.

3. Levchenko O. M. Zhukova V. O. (2011) "Transfer of modern knowledge as a factor in ensuring high quality training of higher education in the formation of an innovative economic model" *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, Issue 19, pp. 127-131.

4. Lymar V. V. (2012) "Problems of regulation of the international transfer of knowledge in the economy of Ukraine" *Upravlinnia ekonomikoiu: teoriia ta praktyka*, no 2012, pp. 200-209.

5. Lymar V. V. (2013) "State regulation of the international transfer of knowledge in the economy of Ukraine" Cand. Sc., Thesis, Economy, Donetsk National University, Donetsk, Ukraine, available at: http://iep.donetsk.ua/news/contens/Lymar.pdf

6. Makohon Yu. V., Medvedkyn T. S. (2012) " The international transfer of knowledge in a globalizing world economy" *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Ser. : Menedzhment innovatsii*, Vol. 20, Issue 1, pp. 10-19.

7. Obodets R. V., Krasnov O. A. (2012) "Technology transfer in Ukraine: problems, present state and ways to facilitate its development" *Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho hirnychoho universytetu*, no 2, pp. 40-45.

8. Pylypiak O. V., Shvets L. P., Zakharkevych N. P. (2013) "Problems and major trends in technology transfer in Ukraine: public and project aspects" *Universytetski naukovi zapysky*, no 1, pp. 461-476.

9. Stadnyk V. V. (2007) "Effectiveness of support structures for enterprise development: economic and institutional aspects" *Nauchnye trudy Donetskoho natsyonalnoho tekhnycheskoho unyversyteta*, *Donetsk: DonNTU*, Issue 31-2 (117), pp. 201-206.

10. Nort D. (2000) *Instytutsii, instytutsiina zmina ta funktsionuvannia ekonomiky* [Institutions, institutional change and the economy] per. z anhl. I. Dziub, Osnovy, Kyiv, Ukraine.

11. The official site of Ministry of Education and Science of Ukraine (2015) "About Technology Transfer Network NTTN", available at: http://nttn.org.ua/?idm=1

12. Davis L., North D (1971) *Institutional Change and American Economic Growth*, Cambridge.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2015 р.